

Čtenářské chování a postoje

Součástí šetření čtenářské gramotnosti žáků je sledování činností a postojů, které vedou k celoživotnímu čtenářství. Postoje žáků ke čtení a jejich čtenářské návyky jsou v projektu PIRLS zjišťovány prostřednictvím dotazníků.

Testové nástroje

K hodnocení čtenářské gramotnosti PIRLS využívá písemný test zjišťující porozumění přečtenému textu a soubor dotazníků. S ohledem na rostoucí využívání internetu žáky doma i ve školách začíná IEA hledat možnosti, jak v dalších cyklech šetření PIRLS obohatit test o úlohy v elektronické podobě.

Testové sešity

Každému žákovi je přidělen testový sešit, který se skládá ze dvou bloků. Každý blok obsahuje text, za kterým následuje 10 až 16 otázek, které jsou zaměřeny na různé postupy porozumění.

Na vypracování jednoho bloku je vymezeno 40 minut, a tak testování žáka trvá celkem 80 minut. Žáci mají mezi jednotlivými bloky 15minutovou přestávku.

Většina testových sešitů je tištěna černobíle, avšak aby si alespoň některé texty zachovaly autentičnost, jsou dva bloky (jeden literární a jeden informativní) vytištěny barevně jako v časopise. Tento barevný testový sešit se nazývá čítanka. Otázky, které v ostatních testových sešitech následují hned za textem, jsou v tomto případě vytištěny samostatně ve zvláštním pracovním sešitě.

Texty jsou vybírány tak, aby byly zajímavé a podobné těm, které děti sledované věkové skupiny obvykle čtou v běžném životě. Vybrané texty musí být přeložitelné do všech jazyků, aniž by došlo k posunu významu. Protože se šetření účastní žáci z mnoha zemí, přihlíží se i ke kulturním odlišnostem a také k tomu, aby text nevyžadoval kulturně specifické znalosti.

Typy otázek

Otázky, které v písemném testu PIRLS následují za každým textem, sledují schopnost žáků porozumět textu. V testu se používají dva typy otázek:

- **otázky s výběrem odpovědi,**
- **otázky s tvorbou odpovědi.**

Otázky s výběrem odpovědi jsou hodnoceny kódem 1. Otázky s tvorbou odpovědi jsou hodnoceny kódem 1, 2 nebo 3 podle požadované hloubky porozumění nebo dle množství textu, které je třeba k zodpovězení otázky přečíst.

Volba typu otázky vychází v každém konkrétním případě z toho, který z postupů porozumění se touto otázkou testuje a který typ otázky žákům nejlépe umožní prokázat, že textu rozuměli.

Otázky s výběrem odpovědi

U otázek s výběrem odpovědi vybírají žáci jednu správnou odpověď ze čtyř nabízených možností. Tento typ otázek neumožňuje žákům vysvětlit či zdůvodnit volbu odpovědi, a proto jsou méně vhodné pro testování složitějších interpretací nebo posuzování textu. Nicméně otázky tohoto typu mohou být použity k testování všech postupů porozumění.

Při testování žáků čtvrtých ročníků je důležité, aby jazyková náročnost otázek byla přiměřená vývoji žáků. Proto jsou otázky formulovány jasně a stručně. Možnosti na výběr jsou také krátké, aby žáky čtení příliš nezatěžovalo. Nesprávné možnosti odpovědi, tzv. distraktory, jsou formulovány tak, aby byly jednoznačné a v souladu s textem, tedy nikoli záludné.